

Täysistunto

Perjantai 20.10.2017 klo 12.59—13.32

5. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan välillä tehdyn strategisen kumppanuussopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 90/2017 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 9/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Ensin päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 9/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä strategisesta kumppanuussopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. [Hälinää]

Siirrytään keskusteluun mutta odotetaan ihan hetki, että sali tyhjenee ja rauhoittuu.

Keskustelu

13.04 **Paavo Arhinmäki vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä EU:n ja Kanadan välisestä kumppanuussopimuksesta neuvotteluita on käyty samaan aikaan, kun EU:n ja Kanadan välillä on käyty investointi- ja kauppasopimus CETAsta neuvotteluja. Kysymys heräsi siitä, missä määrin nämä kaksi ovat, tämä kumppanuussopimus ja CETA-sopimus, kytkeytyneet toisiinsa, ennen muuta sen vuoksi, että tässä kumppanuussopimuksessa kahdessa kohdassa viitataan CETA-sopimukseen, jota ei kuitenkaan ole vielä hyväksytty.

Oli tärkeää, että ulkoasiainvaliokunta kävi asiantuntijakuulemisia ja käytiin läpi nimenomaan se näkökulma, antaako tämän hyväksyminen jonkinlaisen etukäteisaihion siitä, että olemme hyväksymässä CETA-sopimuksen, toisaalta mitä näille CETA-sopimukseen viitauksille tapahtuu, jos CETA-sopimusta ei hyväksytä, ja kolmanneksi tuleeko siitä valtiopollisia ongelmia. Meidän valiokunnassa saamamme selvityksen mukaan tämä kumppanuussopimus voidaan hyväksyä erillisenä ihan riippumatta siitä, mitä CETAn suhteen tulee tapahtumaan, ja sen vuoksi pystyimme tämän yksimielisesti hyväksymään. Minusta oli hyvin tärkeää, että me yksimielisesti myös kirjasimme sen, että tämä ei anna viitettä siitä, mikä kantamme CETAn suhteen tulee olemaan.

Mutta koska tämä kuitenkin on ajateltu niin, että tämä kumppanuussopimus tarvitaan siihen, että mahdollisesti CETA-sopimus hyväksytään, niin muutama sana tästä CETA-sopimuksesta.

Ensinnäkin tarkoitus on ollut ainakin hallituksen aikataulujen mukaan tähän asti, että CETA-sopimus tuotaisiin jo tässä kuussa eduskunnan käsittelyyn. Ensimmäinen huomio on se, onko meillä kiire ratifioida tämä CETA-sopimus. Nimittäin Belgia on vienyt Euroopan tuomioistuimen arvioitavaksi, onko tämä CETA-sopimus EU-lainsäädännön kanssa yhteensopiva ja nimenomaan investointituomioistuinjärjestelmän osalta. Tämä investoin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

tituomioistuinjärjestelmä on se, joka on herättänyt kaikkein laajinta kritiikkiä niin kansalaisten keskuudessa kuin eri maidenkin välillä.

Tämä käsittely EU-tuomioistuimessa tulee arvion mukaan kestäämään vähintään 1,5—2 vuotta, ja nyt minun kysymykseni kuuluukin, kun hallitus ei ole vielä tuonut tätä lakiesitystä, onko järkevää ylipäästänsä tuoda lakiesitystä tässä vaiheessa eduskuntaan, kun tiedetään, että ratifiointi on mahdollista vasta aikaisintaan joskus 2—2,5 vuoden päästä. Toinen kysymys on se, että jos hallitus aikoo tuoda joka tapauksessa sopimuksen tänne eduskuntaan lakiesityksenä, niin onko järkevää, että me ryhdymme käsittelemään ennen kuin tiedämme, mikä on tämä tuomioistuimen ratkaisu tässä.

Belgia ei ole ainoa kysymys tämän CETA-sopimuksen osalta. Ranskan pääministeri Édouard Philippe totesi, että jos kansan huolia CETASTA ei oteta vakavasti, on se vaarallista kauppapolitiikalle ja EU:lle. Myös Ranskan presidentti Macron on nostanut kampanjassaan kriittisiä kohtia CETASTA esille, ja hänen enemmistössä Ranskan parlamentissa olevan ryhmänsä kansanedustajat ovat nostaneet sen esille, että ratifiointia ei voida tehdä, ellei tehdä tarkennuksia tähän sopimukseen, ja sopimuksen ratifiointihan edellyttää, että jokainen jäsenmaa sen hyväksyy.

Kysymys on ennen muuta nimenomaan siitä, mitä tälle investointituomioistuimelle tapahtuu, mikä se ratkaisu on. Jos me ajattelemme tätä CETA-sopimusta, joka väliaikaisen soveltamisen osalta on astunut jo voimaan, niin sopimus poistaa näitä tuljia ja muita, mutta tämä kriittisin kohta, investointituomioistuinasiat, ei ole ratkaistu. Tämä on kysymys, joka on nyt EU-tuomioistuimessa ja joka herättää kaikkein eniten kansainvälistä kritiikkiä, kansalaisjärjestökritiikkiä. Se on kohta, johon ovat kriittisesti suhtautuneet myös kaikki valiokunnat, jotka aikaisemmin CETAAan ovat ottaneet kantaa täällä eduskunnassa.

Kumppanuussopimus EU:n ja Kanadan välillä voidaan hyväksyä, koska myös mietintöön on selvästi kirjattu se, että tämä kumppanuussopimus ei merkitse CETA-sopimuksen hyväksymistä, ja vaikka CETA-sopimus jäisi ratifioimatta, niin tavallaan nämä kirjaukset siellä jäävät kuolleeksi kirjaimeksi, mutta sen sijaan meidän pitää eduskunnassa hyvin kriittisesti tarkastella tätä tulevaa CETA-sopimusta ja myös freimata sitä siihen keskusteluun, jota käydään EU-tuomioistuimessa ja jota käydään esimerkiksi Ranskassa tällä hetkellä.

13.10 Pertti Salolainen kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Arhinmäki itse asiassa oikein hyvin kuvasi tämän tilanteen, kiitos hänelle siitä.

Ottaisin kuitenkin näkökulman hieman kauempaa eli katsoisin tätä yleensä maailman kauppapolitiikan kannalta. Sen jälkeen kun Yhdysvallat tuhosi mahdollisuudet mennä TTIP-sopimuksella eteenpäin, EU on selvästi aktivoinut kauppapolitiikkaansa ja pyrkii tekemään erilaisia kauppapoliittisia järjestelyjä Australian, Japanin ja monien muitten maitten kanssa. Tämä strateginen kumppanuussopimus Kanadan kanssa liittyy nyt EU:n suurempaan ja laajempaan kauppapoliittiseen strategiaan. Arhinmäki kuvasi aivan oikein sen, että tämä on tavallaan erillinen järjestely eikä luo mitään ennakkokäsitystä siitä, mitä CETALLE pitäisi tehdä, mutta kuitenkin näillä on tietynlainen henkinen yhteytensä arvojen ja muitten asioiden pohjalta. On erittäin tärkeää huomata, että EU on nyt aktivoitunut kauppapolitiikassa ja luo erilaisia järjestelyjä, ja eräänä tarkoituksena on myöskin, että tavallaan välillisesti painostettaisiin Yhdysvaltoja siihen, että se vihdoinkin heräisi tekemään tätä TTIP-sopimusta ja jatkamaan neuvotteluja siltä osin.

Tämä on hyvä esitys tässä vaiheessa, ja katsotaan CETA sitten myöhemmin erikseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

13.11 Lenita Toivakka kok: Arvoisa puhemies! Kiitän edellisiä puhujia, oikeastaan molempia, siitä, että tilanne avattiin tämän kumppanuussopimuksen sekä sitten myöhemmin päätettävän vapaakauppasopimuksen osalta aika hyvin.

Haluaisin kuitenkin korostaa tässä, että tämä kumppanuussopimus on hyvin laaja-alainen sopimus. Se kyllä mahdollistaa sen, että CETA-sopimusta voidaan sitten aikanaan viedä eteenpäin, mutta se luo myös yhteistyömahdollisuuksia ihmisoikeuksien, kestävä kehityksen, monen muun tärkeän yhteistyömuodon osalta, joita valtioilla on keskenään. Siinä mielessä on tärkeää, että tämä sopimus päätetään nyt ja sitten aikanaan, kun CETA-sopimus tuodaan meille päätettäväksi, siitä käydään erillinen keskustelu.

Siinä olen samaa mieltä edustaja Salolaisen kanssa, että CETA-sopimuksen eteenpäinvieminen on Suomen kaltaiselle viennistä riippuvaiselle maalle erittäin tärkeää. Nyt kun TTIP-neuvottelut ovat jäissä ja CETA-sopimus, jota on jo kuusi vuotta neuvoteltu, on saatua hyvin päätökseen ja se on itse asiassa modernein kauppasopimus, mitä EU:lla on, niin se tulisi jatkossa toimimaan mallina myös muille sopimuksille, joita EU nyt aikoo solmia muun muassa Uuden-Seelannin, Australian, monien muiden maiden kanssa. Tämä moderni sopimus kattaa nimenomaan näitä ihmisoikeus- ja kestävä kehityksen periaatteita, jotka ovat muun muassa meille Suomessa hyvin tärkeitä: että kauppaa tehdään kestävin perustein, kunnioittaen kumppania ja kunnioittaen kaikkia osapuolia, joita ylipäätään kansainvälinen kauppa koskettaa.

On tärkeää, että tämä kumppanuussopimus viedään eteenpäin, jotta yhteistyö jatkuu, ja sitten käsittelemme CETAA, kun sen aika on.

13.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua ulkoasiainvaliokunnan ja suuren valiokunnan jäsenten toimesta. Itse pidän hyvänä Suomen kannalta sitä, että EU:n ja Kanadan välinen yhteistyö vahvistuu. Siellä on paljon sellaisia elementtejä, jotka itse asiassa nimenomaan yhdistävät Suomea ja Kanadaa. Arktinen yhteistyö tietysti tässä on aivan tärkeimpänä, ja Kanada on osoittanut tähän kiinnostusta. Meidän ja Kanadan välille tämä luo hyviä mahdollisuuksia. Tässä on CETAsta puhuttu, mutta toivottavasti muutenkin se yhteistyö, mitä Kanada ja EU keskenään tekevät, säteilee suomalaisillekin yrityksille lisää toimintaa ja aktiivisuutta.

Arktisen neuvoston puheenjohtajana tuossa hetki sittenhän Kanada toimi, heidän jälkeensä Yhdysvallat, ja nyt sitten on Suomi vuorossa, eli nimenomaan tässä Kanada—EU-yhteistyössä meidän kaltaisella maalla, pohjoisella maalla Kanadan tapaan, on paljon voitettavaa, ja meidän kannattaa tässä olla aktiivisia.

13.14 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta vieraili juuri äskettäin Kanadassa, ja kuten edustaja Heinonen tuossa totesi, erittäin paljon yhteistyömahdollisuuksia sieltä aukesi. Puhuimme lähes joka tilaisuudessa arktisista asioista, puhuimme tietenkin myös kauppapoliittisista kysymyksistä. Suomen ja Kanadan välinen kauppa on nykynumeroilla niin vaatimatonta, että siellä avautuu todella mielenkiintoiset mahdollisuudet, varsinkin jos osavaltiotasolla ja liittovaltion hankinnoissa päästään etenemään.

Siihen, mitä edustaja Arhinmäki sanoi CETA-sopimuksesta, on helppo yhtyä monilta osin. On kuitenkin niin, että esimerkiksi kanadalaiset kokevat itse, samoin tietysti Euroopan unionin komissaari Cecilia Malmström, että kansalaisten huolia tästä investointisuoja-järjestelmästä on kuultu. Jossain määrin tämä pitää paikkansa ainakin siinä mielessä, että juuri se TTIP-neuvotteluissa esitetty huoli tästä järjestelystä siirrettiin kanadalaisien oman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

kuvauksen mukaan tällaiseen edistykSELLISEEN kauppasopimukseen, jollaisia he tavoittelevat, joissa otetaan huomioon ympäristö, työllisyys, työntekijöiden oikeudet, sosiaaliset oikeudet ja alkuperäiskansojen oikeudet. Eli siinä mielessä askel eteenpäin on kiistattomasti otettu.

Mutta sitten on vielä erikseen se kysymys, joka EU-tuomioistuimessa tällä hetkellä vaikuttaa näihin tuleviin kauppasopimuksiin, ja se on tämä Singapore-ratkaisu, joka erottaa investointisuoja-asiat muista kauppaneuvotteluista. Tämä on tällä hetkellä käsittelyssä valtiovarainvaliokunnassa: selvittelemme ja pohdimme sitä, millä tavalla tämä vaikuttaa jatkossa kauppasopimuksiin ja onko näitä todellakin mahdollisuus erottaa toisistaan. Tässä tapauksessa meillä on poliittinen sopimus ja sitten kauppa tulee erikseen, ja joka tapauksessa Suomen ja Kanadan suhteet entisestään tiivistyvät.

13.16 Simon Elo si: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän myös omalta osaltani edustaja Arhinmäkeä hyvästä yleiskatsauksesta, vähän niin kuin alustuksesta tähän aiheeseen ulkoasiainvaliokunnan osalta. Itsekin näen, että kumppanuussopimus on selkeästi hyvä asia, ei tässä ole sen osalta mitään kysymyksiäkään. Mutta sitten tämän CETAn osalta, niin kuin tässä on tullut esille, täytyy käsitellä tarkemmin ne päätökset myöhemmin, ja ne huolet, mitä edustaja Arhinmäki tässä esitti, ovat ihan perusteltuja.

Sinänsä on mielenkiintoista se, että jos julkista keskustelua katsoo, niin ei Kanadan suhteen samalla tavalla tämä CETA-sopimus herätä intohimoja kuin TTIP-vapaakauppasopimus EU:n ja Yhdysvaltain välillä. Se liittyyneen kuitenkin siihen poliittiseen muutokseen, mikä Yhdysvalloissa on tapahtunut jo ennen Trumpin valintaa mutta vielä näkyvämmiin Trumpin presidentiksi valinnan myötä, eli siellä on tietynlainen protektionismi nyt jyllännyt, vaikka perinteisesti republikaanien linja onkin ollut vapaakaupan kannalla. On mielenkiintoista seurata seuraavien vuosien aikana, miten Trumpin asema kehittyy, hänen hallintonsa tilanne — eihän Suomeenkaan ole suurlähettilästä vielä edes asetettu — ja se, miten nämä perinteiset republikaanit, jotka kuitenkin kannattavat lähtökohtaisesti vapaakauppaa, näkevät sen hyödyt, pystyvätkö he todella mukautumaan tällaiseen protektionistiseen politiikkaan. Sitä ainakin itse epäilen. Toisaalta vapaakauppa esimerkiksi Japanin kanssa, ei sekään ole herättänyt samanlaisia intohimoja, eli kyllä edelleen näistä poliittisista syistä johtuen Yhdysvallat on se, joka herättää tämän kriittisen keskustelun.

Toisaalta sitten on Kiinan asema, nyt kun Yhdysvallat on tällä tavalla vetäytynyt: Kiina valtaa varmasti alaa, ja ei ole tietenkään sattumaa, että heidän presidenttinsä Xi Jinping kommunistisen puolueen puoluekokouksessa sanoi, että heidän tähtäimenään on, että Kiina on moderni kansainvälinen suurvalta 2035—2050. Tämä voi kuulostaa kaukaiselta visioinnilta, mutta heidän historiaperspektiivissään se on hyvin lähellä, ja meidänkin täytyy jo siihen varautua, että jos Yhdysvallat toimii näin, niin Kiinan vaikutusvalta, taloudellisesti, kasvaa väistämättä.

13.19 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä näkökohta, joka tässä nyt tuli esille. Minun mielestäni Yhdysvallat on kauppapolitiikassa ampumassa oikein pahasti omaan jalkaansa. Se on luopunut näistä neuvotteluista EU:n kanssa, ja se on Tyynen valtameren alueella luopunut siellä neuvotteluista sopimuksista ja vetäytyy tällaiseen pelkästään kansalliseen, protektionistiseen vaippaansa. Tämä on erittäin huolestuttava kehitys, ja meidän on Suomessakin nähtävä, että tämä muodostaa meille tulevaisuudessa ehkä suuriakin haasteita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

13.19 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kaikki kumppanuussopimukset, jotka kansainvälisesti solmitaan, ja vapaakauppasopimukset ovat aina Suomen etu. Sen historia osoittaa, ja siihen on aika yksinkertainen syy: Suomi on hyvin vientiriippuvainen maa ja meidän hyvinvointimme perustuu kaikilla tavoin vientiin.

Tänä päivänä viennin koostumus on erilainen kuin se oli ennen. Nykyään se on 70-prosenttisesti väliuotemarkkinoita. Meidän pitää myös huomata, että vienti EU-alueen ulkopuolelle on arvonalisän muodostuksen suhteen jopa tärkeämpää kuin vienti EU:hun. Jos me menemme sellaiseen maailmaan ja olemme osallisena sellaisessa Euroopan unionissa, jossa on protektionismia ja vääränlaista nationalismia, niin se on aina haitta Suomelle, joten jos tässäkin yhteydessä puhutaan CETasta ja muista vapaakauppasopimuksista, niin ainakin tältä nurkalta me tulemme näyttämään vihreätä valoa, koska se on viennin edistämisen kannalta positiivinen asia ja sitä kautta se on julkisen sektorin rahoituksen kannalta positiivinen asia.

13.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Arhinmäki käytti erinomaisen kokoomapuheenvuoron avaukseksi, ja se oli todella hyvä pohja tälle keskustelulle. Suomen talouden kasvu ja Suomen ihmisten hyvinvointi riippuu hyvin pitkälti, kuten edustaja Eestilä totesi, meidän ulkomaankaupasta. Suomi on vientikaupasta riippuvainen maa, ja meidän on turvattava se tilanne, että Suomi käy kauppaa niin Euroopan unionin sisällä kuin ulkopuolelle eli muillekin mantereille.

On syytä muistaa kuitenkin tästä TTIP-sopimuksesta, mikä nyt on tällä hetkellä jäissä, että se, mikä sen tulevaisuus on, taitaa liittyä aika pitkälti Yhdysvaltain presidentin henkilöön, mitä hän tekee, mikä on tilanne siinä maassa. Mutta joka tapauksessa TTIP-sopimuksessa on myös uhkia, ei saa sinisilmäinen olla sen suhteen. Siellä on sellaisiakin pykälä, joissa esimerkiksi suuret ylikansalliset yhtiöt pääsisivät — jos emme neuvottele tarkkoja, hyviä ehtoja sinne sopimukseen, mikäli se on mahdollista — pienten valtioiden kimppuun periaatteessa. Jos päästään sellaiseen riitojenratkaisumenettelyyn, jossa esimerkiksi välimiesoikeus ratkaisee asiat, niin siellä sitten tällaisilla ylikansallisilla yhtiöillä on varmasti varaa hoitaa se asia sillä tavalla, että pieni valtio häviää sinne miljardien, miljardien dollarien väliin.

Pitää muistaa, että esimerkiksi amerikkalaisen yhtiön General Electricin liikevaihto on toistasataa miljardia dollaria vuodessa, lähellä 150:tä miljardia, suurempi kuin Suomen valtion tase, yli kaksi kertaa Suomen valtion budjetti vuosittain. Tarkoittaa sitä, että näissä sopimuksissa totta kai kansallista etua pitää meidän itse valvoa ja pitää huoli siitä, että ylikansalliset yhtiöt eivät pääse pienen valtion kimppuun, koska niillä on rahaa meidän suhteen vaikka kuinka paljon eri oikeusasteissa sitten taistella, elikkä sopimuksen pykälien pitää olla hyvät, silloin siitä paketista tulee hyvä ja kannatettava.

13.22 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Moneen tässä keskustelussa esitettyyn näkemukseen ja puheenvuoroon on erittäin helppo yhtyä ja varsinkin tähän EU:n ja Kanadan strategista kumppanuussopimusta käsittelevään näkemukseen. Tämän strategisen kumppanuussopimuksen hyväksyminen on merkittävä askel yhteistyössä EU:n ja Kanadan välillä ja samoin tietysti myös Suomen ja Kanadan keskinäisten yhteyksien tiivistämisessä ja vahvistamisessa. Täällä on tänään aivan oikein nostettu esille muun muassa arktisen alueen merkitys sekä Kanadalle että Suomelle. Se on meille molemmille kansakunnille hyvin tärkeä. Tietysti sopimukseen sisältyy monia muitakin merkittäviä yhteistyökohteita. Onkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

hyvä, että ulkoasiainvaliokunta oli tässä mietinnössään yksimielinen ja tämän sopimuksen hyväksymisen kannalla.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tulee tässä keskustelussa esiin nousseeseen mahdolliseen CETA-sopimukseen, niin sitä meidän täytyy tietinkin täällä eduskunnassa sitten aikanaan tarkastella tarvittaessa hyvin perusteellisesti ja ottaa kantaa myös näihin edustaja Arhinmäen avauspuheenvuorossaan esittämiin erittäin merkittäviin kysymyksiin ja huolenaiheisiin. Meidän täytyy varmistaa sen sopimuksen osalta sitten aikanaan, kun se tulee esille, jos tulee, ainakin se, että meidän kansallinen etumme ei tule missään tapauksessa kärsimään. Kansainvälinen kauppa on tietenkin erittäin merkittävää Suomen kannalta. Olemme vientivetoinen maa, mikä tässä keskustelussa on noussut esille. Sitä olemme olleet jo vuosikymmeniä, tulemme olemaan varmasti jatkossakin. Siksi tämä kansainvälinen yhteistyö on tärkeää, mutta luonnollisesti myös pelisääntöjen pitää olla siltä osin tasapuolisia, tasavertaisia ja täysin kunnossa ja hyvin laadittuja.

13.24 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Täällä pohdittiin sitä, miksi suhtautuminen Kanadan vapaakauppasopimukseen ja Yhdysvaltain vapaakauppasopimukseen on niin perin erilaista. Se johtuu myöskin siitä, että näiden molempien maiden asenne näihin sopimuksiin on ollut hyvin toisistaan poikkeava. Se näkyi oikein konkreettisesti silloin valiokuntamatkalla, kun kävimme sekä Kanadassa että Yhdysvalloissa. Yhdysvallat on kerta kaikkisesti niin paljon aggressiivisempi näissä neuvotteluissa.

Kuulimme komissaari Malmströmin selostuksen suuressa valiokunnassa, josta hämmästykseni ilmeni, että 14 kierroksen jälkeenkään ei oltu päästy vielä sopuun siitä, että tämä tuleva TTIP-sopimus velvoittaisi Yhdysvaltain osavaltioita yhtään mihinkään. Tämä oli mykistävää kuultavaa. Ja toisekseen, Kanada otti valmiiksi neuvoteltuun sopimukseen tämän EU:n ehdotuksen tästä investointituomioistuimesta ihan mukisematta. Yhdysvallat-han ei ole vielä suostunut alkuunkaan näihin EU:n esityksiin. Eli tässä suhteessa ero on minusta selitettävissä.

Juuri kun olimme Ottawassa, Yhdysvallat ja Kanada olivat keskenään napit vastakkain, kun Trumpin vaatimuksesta neuvoteltiin uudestaan NAFTA-sopimusta, ja siinä ehkä pieni kuriositeetti juuri tähän investointisuoja keskusteluun on se, että Yhdysvallat vaatii, että nämä riitojen ratkaisut tapahtuvat yhdysvaltalaisissa tuomioistuimissa, ja kanadalaiset vastustavat sitä verisesti. Se on "a line in the sand" eli siis asia, mistä kanadalaiset eivät lähde tinkimään. Eli tämäkin puoli on nyt sitten olemassa vielä siinä, että jos meillä on kansallisissa tuomioistuimissa riitojen ratkaisut, niin jotkut kansallisuudet ovat kerta kaikkiaan niin vahvoja omissa tulkinnoissaan, että pienemmät kansallisuudet saattavat jäädä heikoille, jolloin meidän kannattaa hyvin avomielisesti suhtautua tähän investointituomioistuimeen, mutta kuten jo aikaisemmin sanoin, tämä EY-tuomioistuimen ratkaisu EU—Singapore-casessa varmasti ratkaisee hyvin paljon jatkosta.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan tässä kohtaa edustajia, että mikäli puheenvuoropyyntöjä on vielä tuossa listalla kello 13.30 aikoihin, niin keskustelu tullaan keskeyttämään suuren valiokunnan kokouksen vuoksi.

13.26 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin lyhyesti tähän edustaja Harakan puheenvuoroon kommentti. Se oli tärkeä eräessä suhteessa. Nimitäin silloin kun neuvoteltiin tätä TTIP-sopimusta ja oli näitä monia kierroksia, 14 vai mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

niitä oli, niin siinäpä kävi ilmi — kävin muun muassa silloisen ministeri Stubbin kanssa Yhdysvalloissa tätä neuvottelemassa — että kun esimerkiksi pyrimme myymään Yhdysvalloille jäänmurtajia, niin jos me vaikka saisimme sopimuksen liittovaltiotasolla, niin kun niitä rakennetaan osavaltioissa, niin osavaltio voi ilmoittaa, että se ei hyväksy tällaista sopimusta. No, kun me sanoimme, että no mutta hyvänen aika, meillä on EU:ssa itsenäisiä valtioita ja me pystymme kuitenkin tekemään tällaisia kauppasopimuksia ja neuvottelemaan kaikista asioista, niin sieltä tuli vain, että heillä on tämä osavaltiojärjestelmä sellainen, että he viime kädessä sen päättävät. On erittäin hankalaa tällaisen partnerin kanssa neuvotella, jos voidaan aina vedota siihen, että sehän on osavaltio, jossa nämä jäänmurtajat rakennetaan, [Puhemies koputtaa] ja he eivät hyväksy.

13.28 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä pohdittiin, miksi tämä CETA-sopimus ei ole herättänyt niin paljon kritiikkiä kuin TTIP, ja sitä itse asiassa itse hämmästelinkin viime eduskuntakaudella, jolloin CETA-sopimus meni tavallaan aika pitkään eteenpäin niin, että ainoastaan vasemmistoliitto jätti siihen puumerkkejään. Tässä on käyty hyvin läpi myös sitä, että näissä on isoja eroja, mutta kun CETA-sopimus tulee tänne eduskuntaan käsittelyyn — aikaisemmin tai myöhemmin tai ei ollenkaan, mutta jos tulee — niin silloin pitää huomioida muun muassa se, että yhdysvaltalaisilla yrityksillä, käytännössä kaikilla, on Kanadassa konttorit eli yhdysvaltalaiset yritykset pääsevät sitä kautta Euroopan markkinoille tämän CETA-sopimuksen avulla. Nämä ongelmat, mitä TTIPissä ja Yhdysvaltojen markkinoilla on, liittyvät nimenomaan tähän liittovaltio—osavaltio-kysymykseen ja muun muassa Patriot Actiin eli siihen, että pitää suosia yhdysvaltalaistuotteita.

Mitä tulee tähän investointituomioistuimeen, on selvästi menty eteenpäin siitä, mikä oli alkuperäinen, mikä TTIPissä oli ja myös tässä näin, mutta se on yksi asia, joka meidän pitää äärimmäisen huolellisesti käydä myös täällä eduskunnassa läpi, kun tämä käsittelyyn tulee, koska pahimmassa tapauksessahan nämä tuomioistuimet ovat sen tyyppisiä, että niillä tavallaan laitetaan pienet maat polvilleen suurten monikansallisten yritysten toimesta, ja tavallaan voidaan kansan demokraattisesti valitsemien päättäjien tekemiä päätöksiä haastaa oikeuteen ja välillisesti jopa vaikuttaa päätöksentekoon uhkailemalla sillä, että jos te teette tällaisen päätöksen, me haastamme teidät oikeuteen, koska se on meidän taloudellisten intressien vastaista.

Eli kyllä tähän CETAan edelleen sisältyy paljon isoja kysymysmerkkejä ja kriittisiä kohtia, ja ne pitää käydä äärimmäisen huolellisesti läpi, enkä olisi ollenkaan täällä tässä vaiheessa vielä lippua heiluttamassa, että tämä on kokonaisuudessaan onnistunut sopimus. Todellakin on EU-tuomioistuimessa tämä Belgian keissi [Puhemies koputtaa] ja myös se, että Ranskassa on edelleen duubioita myös tähän CETA-sopimukseen liittyen. [Timo Harakka: Täysin samaa mieltä!]

13.30 Simon Elo si: Arvoisa puhemies! Edustaja Salolainen tässä toi hyvin esille sen vastauksen, mikä olisi ollut edustaja Harakalle, eli osavaltioiden asema on hyvin vahva Yhdysvalloissa, vahvempi kuin usein Euroopassa ajatellaan, Suomessa ajatellaan. Tämä mainittu Patriot Act tietysti on meille siinä mielessä hyvin hankala, että niin kuin ulkoministeri on todennut, niin kaikkia jäänmurtajia Suomessa ei tehdä mutta kaikki parhaat jäänmurtajat tehdään, ja tämä ampuu tällä hetkellä minun mielestäni jalkaan sekä amerikkalaista kuluttajaa ja valtiota että suomalaista kuluttajaa ja valtiota. Täällä tehdään ne parhaat ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2017 vp

murto-osalla siitä hinnasta, mitä Yhdysvalloissa tehdään huonompia jäänmurtajia, mutta tämän Patriot Actin takia Yhdysvalloissa ei näitä suomalaisia osteta.

Tähän toivon, että saataisiin jossain vaiheessa muutosta, mutta täytyy sanoa, että niin kauan kuin tämä Trumpin protektionistinen linja siellä jyllää, niin se kyllä pelaa meitä vastaan ja esimerkiksi meidän jäänmurtajien myyntiä vastaan. Tätä vastaan on vaikea taistella niin kauan kuin presidentin hallinto sitä suoranaisesti ajaa. Tässä täytyy edelleen todeta, että Kiinalle kyllä avautuu vahva pelin paikka, ja jos joku voittaja tässä tilanteessa on, niin se on nimenomaan Kiina ja Kiinan kommunistinen puolue.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 90/2017 vp tarkoitetun strategisen kumppanuussopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 90/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.